

MAX WEBER,

L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme,

traducció, edició i pròleg de Joan Estruch,

Edicions 62/Diputació de Barcelona,

«Clàssics del Pensament Modern», núm. 11, 1984, 281 pàgines.

La publicació en català de *L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme*, de Max Weber, constitueix un esdeveniment de primera magnitud per tot un seguit de raons. Per començar, és la primera obra de Max Weber que es tradueix a la nostra llengua i això, en si mateix, ja és prou significatiu. Com a mínim indica dues coses: a) el prejudici polític, més que la conveniència científica, que ha guiat fins fa poc les traduccions al català; b) la poca preocupació en els ambients de la sociologia «nostrada» per donar a conèixer els autors més importants de la generació fundacional de les ciències socials.

Allò que he indicat en a) és comprensible si es té en compte que la producció editorial catalana no ha estat pas, de cap manera, la pròpia d'un país normal. Això ja ho hem sentit a dir tots moltes vegades i no cal que m'hi allargui. En tot cas tan sols diré que d'això n'ha resultat l'existència de nombroses traduccions en alguns camps determinats —com, per exemple, el socialisme i el marxisme—, tot i que ni en aquests hem estat a l'alçada de les editorials en espanyol; mentre que d'altres obres i d'altres autors molt importants han estat deixats de banda. Això ha originat distorsions patents en l'oferta cultural en català que tant de bo col·leccions com la dels «Clàssics del Pensament Modern», d'Edicions 62/Diputació de Barcelona, o bé la de «Textos filosòfics», de Laia, puguin ajudar a superar.

Si a) ens feia pensar que no hem estat un país normal, 2) ens fa témer que, a voltes, hem estat també un país subnormal —que ningú s'ofengui: ho dic en el sentit etimològic de la paraula. O, per dir-ho amb més precisió, que el desenvolupament de la sociologia catalana ha estat un desenvolu-

pament ben subnormal, és a dir un subdesenvolupament. Aquí la sociologia va entrar *tarde y mal*, com diuen en castellà. La recepció que es féu de la tradició sociològica europea fou desigual, confusa i incompleta. No podia ser d'altra manera, donat el retard. D'aquí provenen molts dels nostres mals, si no tots: el fet, per exemple, que un estudiant de sociologia —que de fet ho és de Ciències Econòmiques (Sociologia)— pugui acabar els seus estudis sense haver llegit *mai res* de Max Weber, Durkheim o Comte —i al pas que van les coses aviat ni tan sols de Marx—, per no esmentar sinó els clàssics consagrats; o que en el nostre país la història del pensament social es trobi tan poc desenvolupada com denota l'escàs paper que té tant en la formació dels joves sociòlegs com en els treballs dels sociòlegs no tan joves.

Que Max Weber no hagués estat mai traduït al català és fruit de l'acció conjuminada dels factors que he anomenat *a)* i *b)*. Un prejudici polític, fet explícit pel mateix Joan Estruch en el pròleg del llibre, ha fet que Weber resultés molts cops antipàtic d'entrada. Només cal pensar en tot allò de Weber com «el Marx de la burgesia», «el màxim representant de la sociologia burgesa», «el predecessor del funcionalisme» i coses per l'estil. La mateixa *Ètica* ha estat considerada per molt temps l'exemple més clar de l'atac contra el dogma de la determinació de la «super-estructura» per la «base material». No fóra de més recordar que els anys en què Weber anava de baixa, eren també els de màxim fervor envers Althusser o Pouliantzias, quan no directament envers Marta Harnecker, tots ells notoris propagandistes del dogma. Mirat des d'ara fa esborronar que hom bescantés Weber amb la seva complexitat i riquesa, i, a canvi, hom donés suport moltes vegades a les barroeres simplificacions del catecisme de la senyora Harnecker. Hem de donar gràcies a Edward Thompson per haver escombrat la brossa.

Enfortint i eixamplant els efectes de *a)*, *b)* també ha influït força en el desinterès per traduir Weber —prescindint de factors, importants sens dubte, però d'una altra mena, com puguin ésser la dificultat del llenguatge de Weber o l'extensió i complexitat d'algunes de les seves obres— la manca d'atenció de què ha estat objecte, en aquest país, la història del pensament social. Això ha determinat que la mica que s'ha conegut de l'obra de Weber s'hagi malinterpretat en rebre's de manera fragmentada i descontextualitzada. A Weber se'l coneixia majorment per l'*Ètica*, pels articles reunits en el llibre *El político y el científico*, pels seus escrits sobre metodologia de les ciències socials, per l'antologia de Gerth i Mills i una mica també per *Economia i societat*. Una de les seves recopilacions fonamentals —per no dir la fonamental—, de la qual l'*Ètica* n'és tan sols una part, era gairebé del tot desconeguda entre nosaltres: les *Gesammelte Aufsätze zur Religions-*

soziologie. (Quan escric això l'editorial Taurus n'anuncia la propera publicació, en castellà, amb el títol *Sociología de las religiones*.) Així mateix, la gran majoria dels seus escrits polítics —traduïts de fa poc al castellà— i metodològics, per no dir ja els d'història econòmica, eren amplament ignorats. Això feia que la imatge que es tenia de Weber fos una imatge escapçada.

Hi ha una ignorància encara més profunda sobre l'ambient intel·lectual que va envoltar la vida i obra de Weber. I Weber, precisament, és molt difícil d'entendre si no se'l remet a tota una colla d'autors amb els quals sosté un diàleg permanent. És impossible d'explicar el concepte de «sociologia comprensiva» sense anar a parar a Wilhelm Dilthey. No hi ha manera d'entendre res dels escrits de Weber sobre economia i religió, sense conèixer Georg Simmel, Werner Sombart i Ernst Troeltsch. La problemàtica de Tönnies té molt en comú amb la de Max Weber, així com algunes obres del seu mateix germà Alfred o de Robert Michels, co-editor durant un temps de l'«Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik». Una investigació a fons dels articles més importants publicats a l'«Archiv» crec que donaria la pista: Hi havia tot un *programa d'investigació* implícit que molts d'aquests autors compartien amb Max Weber. Si els contemporanis de Weber han estat molt poc estudiats —gairebé gens— pels sociòlegs catalans, encara menys ho han estat les connexions amb els seus predecessors i hereus intel·lectuals. No han estat examinades les influències concretes que va rebre de Marx i Nietzsche —la consideració envers els quals era considerada per Weber, no ho oblidem, un signe d'honoradesa intel·lectual. Ni les d'historiadors com Von Ranke, Droysen, Treitschke, Schmoller, Lujo Brentano, Theodor Mommsen o Jacob Burckhardt —per no parlar dels literats, des dels clàssics greco-latins fins a Tolstoi o Dostoievski. Tampoc les més generals que com a alemany i fill de la seva època va rebre de Goethe, Schopenhauer o del mateix Wagner. No s'ha pensat en absolut la relació que hi pugui haver amb aspectes particulars de l'obra de Spengler, com tampoc no s'ha examinat la influència que pot haver-hi en els escrits de Max Scheler. No s'ha estudiat l'impacte molt clar que ha tingut en autors menys coneguts com Alfred Vierkandt i Alfred Von Martin, o el més subtil en autors famosos com Mannheim i Schumpeter; tots quatre col·laboradors de l'«Archiv». Ningú s'ha preocupat d'esbrinar els nombrosos i suggerents punts de contacte entre l'obra científica de Max Weber i l'obra literària de Thomas Mann. Tampoc s'ha parat atenció a la repercussió de Weber sobre tota una colla d'autors marxistes des de Bloch i Lukács, que el conegueren, fins a la mateixa Escola de Frankfurt... Hi ha, doncs, molta cosa a saber sobre Weber; tanta, que es pot dir que a Catalunya i per a la majoria dels sociòlegs Max Weber ha estat fins ara un desconegut. Tant de

bo que la publicació en català de l'*Ètica* pogués servir per a invertir la tendència, i en pocs anys augmentessin les traduccions de Max Weber als Països Catalans. He de reconèixer, però, que soc més aviat escèptic. Per tal que fos així, caldria rellançar amb força la història intel·lectual i oblidar-se una mica de la compulsió pel treball empíric d'encàrrec. La història de les idees, així com la sociologia de la literatura, de l'art i de la cultura, la sociologia del coneixement i la sociologia històrica, estan gairebé per estrenar al nostre país. No és casual que siguin precisament aquestes les àrees —junt amb la sociologia de la religió, tampoc massa desenvolupada ni considerada aquí, i les anàlisis teòriques sobre el poder i les classes socials, que en el cas català més aviat han estat descripcions— en les quals la gran tradició sociològica europea més i millor s'ha desenvolupat.

Dit això, poca cosa més puc afegir. No és aquest el lloc més escaient per fer una avaluació sencera de l'obra ni de la polseguera que ha aixecat. Així, doncs, acabaré comentant els aspectes més «tècnics» d'aquesta recent edició a càrrec del professor Joan Estruch, un dels pocs especialistes catalans en sociologia de la religió.

La traducció demostra fidelitat, correcció i, allò que pot sorprendre més tractant-se d'un sociòleg, gran domini de l'idioma. La fidelitat hi és doble: a la lletra i a l'esperit de Max Weber. La correcció és tal que fa que sigui potser la millor versió de què hom disposa: supera amb escreix la inexacta i a voltes errònia edició espanyola, i afegeix precisió a les més autoritzades francesa i anglo-saxona. El rigor en la interpretació no força en cap moment la fluïdesa del llenguatge, s'obté així una agradable sensació de claredat i elegància expositives. El català que hi trobem no és feixuc ni trencadís, ans al contrari, pastós i sòlid. Com ha d'ésser.

L'edició incorpora, a més, un pròleg concís però il·luminador i ple de suggeriments, junt amb la bibliografia seleccionada i la cronologia que ja són, per sort, habituals als volums d'aquesta col·lecció. Cal fer esment, encara, de les notes que Joan Estruch ha afegit a les pròpies i molt nombroses del mateix Weber; que sense ésser moltes són sempre justificades i encertades. És també del màxim interès la recopilació bibliogràfica efectuada al final del llibre, on es recullen totes les fonts citades per Weber al llarg de l'obra, procurant completar-les sempre que sigui possible.

No ens resta, doncs, sinó felicitar-nos per disposar d'aquesta traducció que posa, de manera immillorable, Max Weber a l'abast dels lectors dels Països Catalans. I felicito també, com és lògic, Joan Estruch, a qui haurem d'estar agraïts per l'escrupolós i pacient exercici d'aquella antiga virtut acadèmica que els anglesos anomenen *scholarship*.

ANTONI ESTRADÉ